ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ОСВІТНЬОЇ ПРАКТИКИ

УДК 378: 001.89
DOI: http://doi.org/10.5281/zenodo.2174244

ОЛЕНА ГНІЗДІЛОВА
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-7706-2427
(Полтава)

НАУКОВА ШКОЛА ПРОФЕСОРА С.Т. ЗОЛОТУХІНОЇ: КРОКИ СТАНОВЛЕННЯ І ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ

У статті висвітлено теоретичні досягнення і досвід доктора педагогічних наук, професора С.Т. Золотухіної як засновника і лідера наукової школи, учні якої досліджують під її керівництвом різні аспекти розвитку освіти і виховання в Україні XIX – XX століть. Головну увагу зосереджено на розкритті основних граней її науково-педагогічної діяльності як керівника дисертаційних досліджень, автора чисельних наукових праць, редактора фахових часописів, члена спеціалізованих учених рад.

Ключові слова: *наукова школа, науковий лідер, дослідницький колектив, історико-педагогічні дослідження, науково-дослідна діяльність.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах виникає необхідність осмислення досвіду функціонування наукових шкіл ЗВО України як засобів мобільності та наукової комунікації педагогічних кадрів вищої кваліфікації, як координаційних центрів науково-дослідної діяльності, ефективної форми інтеграції наукової й навчальної роботи в університетській підготовці майбутніх учителів. Найбільший інтерес викликають наукові школи, які мають потужний освітній і виховний ресурс і значною мірою впливають на навчальний процес й удосконалення підготовки науково-педагогічних кадрів.

Особливо значущим сьогодні є дослідження життєдіяльності, світоглядних позицій, творчої спадщини українських учених-педагогів, які є очільниками наукових шкіл, лідерами наукових розробок, та систематизація їхніх педагогічних поглядів як віддзеркалення картини історико-педагогічного процесу в Україні. Персоніфіковані розвідки дають можливість визначити роль окремих визначних діячів України у становленні національної системи освіти, з'ясувати місце творчого доробку окремої персоналії в розвитку вітчизняної педагогічної науки, виявити характерні риси, здобутки та з позицій доцільності застосовувати їх у навчальній практиці.

Вивчення й аналіз життєдіяльності доктора педагогічних наук, професора, завідувачки кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди С.Т. Золотухіної, визнаного лідера, який відіграє ідейно-консолідуючу роль у згуртуванні вчених-однодумців і створенні наукової школи, сприятиме виявленню історичних реалій організації науково-дослідної діяльності в закладах вищої педагогічної освіти України. А оцінка творчого доробку відомого фахівця у галузі історії педагогіки, дидактики вищої школи дозволить проаналізувати зміст, форми й напрями її наукової роботи на зламі XX та XXI століть, встановити закономірності розвитку української педагогіки й перспективи її подальшого розвитку.

Аналіз наукової літератури свідчить, що останнім часом педагогічна наука збагатилася численними дослідженнями, в яких автори (А.М. Бойко, О.А. Гнізділова, О.А. Дубасенюк, Л.Д. Зеленська, М.П. Лещенко, І.Т. Сіра та інші) розкривають ґенезу окремих науково-педагогічних шкіл України, з позицій персоніфікації аналізують діяльність їх наукових лідерів. Водночас, плідна діяльність наукової школи С.Т. Золотухіної, звернення до малодосліджених питань організації на-

вчання і виховання в освітніх закладах із позицій історичної ретроспекції, розробка регіонального компоненту історико-педагогічних досліджень у межах цієї школи потребують додаткового аналізу. Відтак, **мета статті** – висвітлити науковий доробок відомого українського вченого у галузі історії педагогіки, дидактики вищої школи С.Т. Золотухіної та вектори розвитку її наукової школи.

Виклад основного матеріалу. Для того, щоб розкрити витоки становлення наукової школи С.Т. Золотухіної, концентруємо увагу на вивченні життєвих реалій особистості вченої, що сприяли її науковому розвитку. За плечима Світлани Трохимівни – складний шлях становлення науковця й особистості (загальний стаж педагогічної діяльності понад 40 років), що ґрунтується на щоденній клопіткій і глибоко продуманій праці ученого, педагога, наставника молоді, організатора науки. Добросовісність і працьовитість, природна допитливість і пошукова наполегливість дозволили С.Т. Золотухіній не тільки самій з гідністю пройти цей шлях, а й створити коло однодумців, виховати учнів, набути послідовників.

Аналіз біографічних фактів свідчить, що свій трудовий шлях на освітянській ниві С.Т. Золотухіна почала у 1974 році на посаді вчителя математики шкіл № 17 і 41 м. Харкова. Уся подальша її науково-педагогічна діяльність тісно пов'язана з Харківським національним педагогічним університетом імені Г.С. Сковороди, де вона плідно працює на посадах асистента (1978 р.), старшого викладача (1983 р.), доцента (1985 р.), професора (1996 р.) кафедри педагогіки, завідувача кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи (2002 р.).

Наукові інтереси С.Т. Золотухіної формувалися під впливом різнобічної викладацької, наукової та громадської діяльності. Відкритість новим ідеям, здатність відчувати нове і прогресивне в науці дозволили Світлані Трохимівні на високому науково-методичному рівні читати курси «Педагогіка», «Основи педагогічної майстерності», «Педагогіка вищої школи». Під час викладання навчальних дисциплін вона використовує невичерпне джерело життєвих ситуацій, які повною мірою дозволяють їй розкрити професійні особливості педагога, формувати у студентів і аспірантів активну життєву позицію, здібність до самовдосконалення, створення власного іміджу. Талановитий педагог, Світлана Трохимівна постійно знаходиться у творчому пошуку найбільш ефективних методик викладання, знаходячи різноманітні засоби активізації пізнавальної активності студентів. Вона активно залучає студентів до наукової діяльності, формує стійкі наукові інтереси та навички дослідницької діяльності.

Поряд з цим, високий професіоналізм і неординарні особистісні якості допомагали протягом п'ятнадцяти років С.Т. Золотухіній виконувати обов'язки куратора студентських груп на фізико-математичному факультеті ХДПІ імені Г.С. Сковороди. Як зазначають учні Світлани Трохимівни, лекції та особистісне спілкування з нею духовно та інтелектуально їх збагачує.

На формування наукового світогляду, фахової майстерності, любові до педагогічної праці справили враження старші колеги і наставники, серед яких І.Т. Федоренко, А.І. Зільберштейн, В.І. Лозова, Л.Д. Попова та ін.

Значний творчий потенціал, глибоке аналітичне мислення, уміння заглиблюватись у проблему, бачити її перспективу, розглядати знайомий об'єкт у новому контексті С.Т. Золотухіна реалізувала при підготовці кандидатської дисертації на тему «Підготовка студентів до профорієнтаційної роботи в школі» (спеціальність 13.00.09), що була захищена під керівництвом професора А.І.Зільберштейна у 1984 р. [9, с.13].

Постійна потреба у професійному і науковому зростанні зумовили навчання С.Т. Золотухіної в докторантурі Харківського державного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (1992-1995 рр.). Потужний вплив на її становлення як зрілого науковця справила тісна співпраця з великим ученим і педагогом, професором і науковим консультантом В.І. Лозовою.

Докторська дисертація з теми «Розвиток теорії та практики виховуючого навчання в історії вітчизняної педагогічної думки IX-XIX ст.» зі спеціальності 13.00.01, захищена С.Т. Золотухіною 1995 року у спеціалізованій вченій раді Д 01.61.01 Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України під керівництвом професора В.І. Лозової, поклала початок системним дослідженням історико-педагогічних проблем виховання і навчання учнівської молоді в освітніх закладах України і суттєво вплинула на становлення власної наукової школи. Обстоюючи провідну ідею своєї наукової концепції – виховуюче навчання, С.Т. Золотухіна звернулася до багатовікового національного педагогічного досвіду, оскільки вважає, що саме історико-педагогічні дослідження допомагають детально розкрити більшість функціональних і прикладних аспектів виховання і навчання за допомогою вивчення їх у динаміці на різних етапах історичного розвитку [5, С.38].

Формування власного напряму в науці, який потім перетворився на потужну науково-педагогічну школу, вироблення свого наукового стилю С. Т. Золотухіна розпочинає у 90-ті рр. Компетентність, вимогливість до себе, цілеспрямованість, відповідальність за доручену справу і доброзичливість до людей сприяли її становленню як лідера наукової школи.

Першим здобувачем наукового ступеня кандидата педагогічних наук, на титулі автореферату якої стоїть прізвище С.Т. Золотухіної, була В.П. Шпак (1994 р.). Тема дисертації – «Організація самоосвіти студентів педагогічних вузів». Цього ж року аспіранткою Є.М. Рябчинською під керівництвом С.Т. Золотухіної було підготовлено і захищено дисертаційне дослідження на тему «Організація навчально-пізнавальної діяльності школярів в умовах комп'ютерного навчання».

Після перших успіхів керівництва С.Т. Золотухіна стала затребуваною у цій сфері наукової діяльності. Завдяки впливу особистості професора В.І. Лозової, а також таким особистим рисам характеру, як працьовитість, організованість, наукова принциповість і об'єктивність, жага пізнання нового і творчий підхід до вирішення складних наукових проблем, С.Т. Золотухіна визначає свій напрям у педагогічній науці. Вона вдається до розробки історико-педагогічної тематики для вирішення актуальних проблем освіти й виховання сучасної України. У полі її наукових зацікавлень особливості розвитку освіти й виховання в Україні в історичній ретроспективі, дослідження життєпису педагогічних персоналій. Учні професора здійснюють розробку регіонального компонента в історико-педагогічних дослідженнях, вивчають прогресивні традицій в освіті й вихованні Слобідської України.

Наукову школу професора С.Т. Золотухіної характеризує широта проблемно-тематичного діапазону, яка охоплює такі аспекти:

• дослідження творчої спадщини педагогів минулого і їхнього внеску в розвиток освіти й педагогічного знання (М.М. Головкова, 1994; Л.О. Журенко, 1998; О.А. Тишик, 2000; Ш.Р. Рзаєв, 2000; Л.О. Голубнича, 2000; О.М. Кін, 2001; Н.В. Петренко, 2009; А.В. Корнюш, 2017);

• організація педагогічного процесу в навчальних закладах різного типу (О.І. Оніпченко, 2003, О.М. Лук'янченко, 2005; О.В. Васильєва, 2006; Т.І. Попова, 2007; В.П. Шпак, 2007; Т.М. Кошечкіна, 2008, О.А. Єрьоменко, 2008; І.Є. Крикун, 2010; О.В. Чередник, 2013; О.В. Черкашина, 2014; О.Б. Ткаченко, 2014; Д.О. Ревіна, 2015);

• становлення й розвиток вищої освіти в Україні (О.М. Друганова (Мартиненко), 1999; Г.П. Шепеленко, 2002; О.Д. Пташний, 2003; О.А. Рацул, 2005; О.В. Барибіна, 2007; С.О. Микитюк, 2007; О.А. Гнізділова, 2012; Л.Д. Зеленська, 2012; І.А. Хотченко, 2014);

• висвітлення питань навчання й виховання в матеріалах педагогічної преси (Г.І. Приходько, 1999; Н.М. Гордій, 2000; Г.В. Ткач, 2013; О.І. Проскурня, 2016);

• професійна підготовка педагога (О.В. Корх-Черба, 2005; Л.Д. Зеленська, 2006; О.В. Радзієвська, 2010; О.І. Башкір, 2010; В.В. Масич, 2010; І.О. Качинська, 2011);

• дидактичні засади підготовки майбутніх спеціалістів (О.М. Дубініна, 2016; Л.Г. Буданова, 2017; О.А. Рацул, 2017; В.В. Масич, 2018; О.О. Осова, 2018, І.М. Дичківська, 2018) [1, С.32-33].

С.Т. Золотухіна виплекала цілу плеяду наукових прихильників, які охоче транслюють і всіляко примножують ідеї свого вчителя, пристрасно і самовіддано сприяють поступові національної освіти. Під її керівництвом підготовлені та успішно захищені 12 докторських і 52 кандидатських дисертацій. Вона вчить досліджувати педагогічну спадщину минулого не ізольовано, а на тлі сучасних процесів, які відбуваються в світі.

Науковий доробок професора С.Т. Золотухіної налічує близько 200 науково-методичних праць. Вона – автор і співавтор ряду підручників і посібників, що становлять навчально-методичну базу ЗВО з підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності: «Організація роботи з професійної орієнтації учнів» (1985 р.), «Класний час» (1988 р.), «Бесіда та її місце в системі виховної роботи класного керівника» (1988 р.), «Педагогічна майстерність учителя» (2000, 2006 рр.), «Педагогіка» (2015 р.) та ін. Особливий інтерес становлять навчальні посібники «Лекції з педагогіки вищої школи» (2006, 2009 рр.), «Історія педагогіки» (2008 р.), «Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми трудових мігрантів» (2007 р.), «Хрестоматія з педагогіки вищої школи» (2011 р.), «Статистичні методи в педагогічних дослідженнях у схемах і таблицях» (2018 р.).

Результатом творчих пошуків ученого та представників її наукової школи стали колективні монографії «Теорія і практика підготовки домашніх наставників: історико-педагогічний аспект» (2006 р.), «Громадянське виховання студентів вищих навчальних закладів України у другій

половині XIX – на початку XX століття» (2007 р.), «Професійно-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу: історико-педагогічний аспект» (2007 р.), «Педагогічна рада: історія і досвід» (2008 р.), «Культурно-освітня спадщина вчених Слобожанщини другої половини XIX – початку XX століття: історико-педагогічний аспект» (2010 р.), «Розумова самостійність студентів вищих педагогічних закладів України: теорія і практика» (2013 р.), «Діалогове навчання як засіб професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів: історичний аспект» (2014 р.) та ін.

Наділена невичерпною енергією, життєвою мудрістю, високим інтелектуальним потенціалом, С.Т. Золотухіна багато уваги приділяє підготовці висококваліфікованих науково-педагогічних кадрів у створеній науковій школі, де її учні продовжують як дослідницьку, так і викладацьку діяльність у галузі освіти, використовуючи досвід свого вчителя. Як бачимо, Світлана Трохимівна є тим факелом, який не тільки горить сам і освітлює шлях, але і здатний передати вогонь своєї душі іншим, донести до кожного серця і розуму свої думки й почуття.

Нині С.Т. Золотухіна очолює колектив кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, гідно продовжуючи славетні традиції попередніх талановитих керівників цього структурного підрозділу вузу (С.А. Литвинова, А.І. Зільберштейна, Л.Д. Попової, І.Т. Федоренка, В.І. Лозової). Саме в стінах цієї освітньої установи повністю розкрився її багатогранний талант як ученої і педагога, доброзичливого і вимогливого наставника молодих дослідників, організатора наукових пошуків. Найкращі людські якості та організаторські здібності досвідченого вузівського працівника дозволили С.Т. Золотухіній створити на кафедрі виняткову атмосферу пошуку, співробітництва, турботи, захищеності. За її мудрого керівництва кафедра перетворилася на осередок наукової, навчально-методичної роботи, стала провідним центром підготовки науково-педагогічних кадрів. Під її керівництвом кафедра неодноразово виборювала першість у змаганнях з науково-дослідної роботи серед кафедр ХНПУ імені Г.С. Сковороди, а студенти ставали переможцями всеукраїнських олімпіад з педагогіки.

Великий обсяг організаційно відповідальної роботи С.Т. Золотухіна виконувала у 1989-2005 рр. як учений секретар спеціалізованої вченої ради Д. 64.03.04. 297 робіт, що захищалися у спеціалізованій вченій раді за період її роботи як вченого секретаря, були затверджені Вищою атестаційною комісією України. З 2005 р. професор виконує обов'язки заступника голови спеціалізованої вченої ради Д.64.053.04 ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Поряд з цим, вона була членом спеціалізованої вченої ради Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка (Д 29.053.01). Вона неодноразово виступала офіційним опонентом на захистах кандидатських і докторських дисертацій. Вона є членом редакційних рад фахових збірників «Теорія та методика навчання і виховання», «Педагогіка та психологія», «Гуманізація навчально-виховного процесу у середній і вищій школі», «Засоби навчальної та науково-дослідної роботи», «Історико-педагогічний альманах» тощо [9, с.15].

Незважаючи на кількісний приріст членів наукової школи, С.Т. Золотухіна не полишає активної науково-дослідної, викладацької, громадської роботи. Вона є членом Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології при НАПН України, вищої атестаційної комісії при МОН України.

Високий професіоналізм і вагомі наукові здобутки вченої не залишилися непоміченими науковою громадськістю. Про її заслуги в царині освіти, про щоденну невтомну працю свідчать високі державні нагороди. С.Т. Золотухіну нагороджено медаллю «Г.С. Сковороди» (2014 р.), знаками «Відмінник освіти України» (2004 р.), «Григорія Сковороди» (2003 р.), «А.С. Макаренка» (2005 р.), «К.Д. Ушинського» (2007 р.); відзначено грамотами Міністерства освіти України (1986 р., 1989 р.), ХДПУ імені Г.С. Сковороди (1984 р., 1985 р.).

Продовжувачами традицій школи С.Т. Золотухіної стали учні, які ведуть самостійну підготовку нових поколінь дослідників – доктори педагогічних наук, професори О.А. Гнізділова, О.М. Друганова, Л.Д. Зеленська, А.В. Соколова, О.А. Рацул, В.П. Шпак та ін.

Висновки. Отже, творчий доробок, результати науково-педагогічної діяльності С.Т. Золотухіної дозволяють на сучасному етапі говорити про сформовану нею наукову школу історико-педагогічного спрямування. Школа професора С.Т. Золотухіної не тільки генерує наукову продукцію, ідеї та відкриття, але й забезпечує розширене відтворення наступних поколінь до-

слідників. Спільнота вчених на чолі з професором С.Т. Золотухіною забезпечила виявлення нерозкритих і малодосліджених історичних реалій у галузі вищої і середньої освіти України, повернення незаслужено забутих і втрачених імен педагогів, переосмислення відомих історико-педагогічних фактів і їх творче використання в умовах сьогодення. Подальшу розробку вбачаємо у дослідженні тематичної наступності у наукових розвідках учнів і послідовників наукової школи С.Т. Золотухіної та обґрунтування внеску представників дочірніх наукових шкіл у розвиток історико-педагогічної науки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Багатогранність науково-педагогічного пошуку професора Світлани Трохимівни Золотухіної: біобібліографічний покажчик / упоряд. О.І. Башкір; за ред. Л.Д. Зеленської. Харків: Видавництво Іваненка І.С., 2018. 44 с.
2. Выдающиеся педагоги высшей школы г. Харькова: Биограф. словарь. – Х.: Глобус, 1998. – С.285-286.
3. Гнізділова О.А. Наукові школи вищих педагогічних навчальних закладів Східної України ХХ століття: теорія, досвід, перспективи: монографія / О. А. Гнізділова // Полтавський нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. – Полтава : Вид-во ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2011. С.178-196.
4. Кафедра педагогіки: минуле і сучасне / Харківський державний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. – Харків: «ОВС», 2001. С.29-36.
5. Наукові школи Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди: колективна монографія / За заг. ред. акад. І.Ф. Прокопенка; авт. колектив О.А. Андрющенко, Л.І. Білоусова, О.А. Гнізділова та ін. Х.: ХНПУ імені Г.С. Сковроди, 2014. С.37-46.
6. Прокопенко І.Ф., Попова Л.Д., Сіра І.Т. Харківська науково-педагогічна школа: теоретичні здобутки та досвід (20-70ті рр. ХХ ст.). – Харків: ХНПУ, 2007. С.106-107.
7. Професори Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Х.: Видавничий дім «Відомі імена», 2006. С.50.
8. Зеленська Л.Д. Напрями пошуків науково-педагогічної школи професора С.Т. Золотухіної. Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи: зб. наук. пр. Житомир : Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2012. С.299-306.
9. Сходинками до наукової школи /О.В. Васильєва, Л.Д. Зеленська, Г.І. Приходько та ін. Х.: Райдер, 2008. 116 с.

REFERENCES

1. Bagatogrannist` naukovo-pedagogichnogo poshuku profesora Svitlany` Troxy`mivny` Zolotuxinoyi: biobibliografichny`j pokazhchy`k / uporyad. O.I. Bashkir; za red. L.D. Zelens`koyi. Xarkiv: Vy`davny`cztvo Ivanenka I.S., 2018. 44 s.
2. Vydayushchiesya pedagogi vysshej shkoly g. Har'kova: Biograf. slovar'. – H.: Globus, 1998. – S.285-286.
3. Gnizdilova O.A. Naukovi shkoly` vy`shhy`x pedagogichny`x navchal`ny`x zakladiv Sxidnoyi Ukrayiny` XX stolittya: teoriya, dosvid, perspekty`vy`: monografiya / O. A. Gnizdilova // Poltavs`ky`j nacz. ped. un-t imeni V.G. Korolenka. – Poltava : Vy`d-vo PNPU imeni V.G. Korolenka, 2011. S.178-196.
4. Kafedra pedagogiky`: my`nule i suchasne / Xarkivs`ky`j derzhavny`j pedagogichny`j universy`tet imeni G.S. Skovorody`. – Xarkiv: «OVS», 2001. S.29-36.
5. Naukovi shkoly` Xarkivs`kogo nacional`nogo pedagogichnogo universy`tetu imeni G.S. Skovorody`: kolekty`vna monografiya / Za zag. red. akad. I.F. Prokopenka; avt. kolekty`v O.A. Andryushhenko, L.I. Bilousova, O.A. Gnizdilova ta in. X.: XNPU imeni G.S. Skovrody`, 2014. S.37-46.
6. Prokopenko I.F., Popova L.D., Sira I.T. Xarkivs`ka naukovo-pedagogichna shkola: teorety`chni zdobutky` ta dosvid (20-70ti rr. XX st.). – Xarkiv: XNPU, 2007. C.106-107.
7. Profesory` Xarkivs`kogo nacional`nogo pedagogichnogo universy`tetu imeni G.S. Skovorody`. X.: Vy`davny`chy`j dim «Vidomi imena», 2006. S.50.
8. Zelens`ka L.D. Napryamy` poshukiv naukovo-pedagogichnoyi shkoly` profesora S.T. Zolotuxinoyi. Stanovlennya i rozvy`tok naukovo-pedagogichny`x shkil: problemy`, dosvid, perspekty`vy`: zb. nauk. pr. Zhy`tomy`r : Vy`d-vo ZhDU imeni I. Franka, 2012. S.299-306.
9. Sxody`nkamy` do naukovoyi shkoly` /O.V. Vasy`l`yeva, L.D. Zelens`ka, G.I. Pry`xod`ko ta in. X.: Rajder, 2008. 116 s.

OLENA HNIZDILOVA

SCIENTIFIC SCHOOL OF PROFESSOR S.T. ZOLOTUKHINA: STEPS OF FORMATION AND VECTORS OF DEVELOPMENT

The article covers the theoretical achievements and experience of the Doctor of Pedagogical Sciences, Full Professor, Head of the Department of General Pedagogy and Higher School Pedagogy of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University S. T. Zolotukhina; she is a founder and leader of a scientific school, whose students study various aspects of development of education and upbringing in Ukraine of the 19th–20th centuries.

It has been stated that the formation of the scientific school of Professor S.T. Zolotukhina began in the 90s of the 20th century. Doctoral dissertation on the theme "Development of the theory and practice of formative education in the history of the national pedagogical thought of the 9th -19th centuries", defended by S.T. Zolotukhina in 1995 under the supervision of Professor V.I. Lozova initiated a systematic study of historical and pedagogical problems of education and training of students and pupils at educational institutions of Ukraine and significantly influenced the formation of her own scientific school.

It has been revealed that the research of creative heritage of Ukrainian socio-cultural figures and teachers of the past such as S.I Myropolskii, M.F Sumtsova, M.M. Lange et. al and their contribution to the educational practice occupies a significant place in the activity of the scientific school of Professor S.T. Zolotukhina. It has been proved that today the breadth of the problem-thematic range of researches covers the following aspects: the formation and development of higher education in Ukraine of the 19th -20th centuries; coverage of issues of upbringing and education in pedagogical periodicals; organization of pedagogical process at educational institutions of different type; the specifics of teacher training in a historical retrospective. In recent years, there has been a deeper insight into subjects of scientific research, strengthening of efforts of scientific development in solving didactic problems of training future specialists of different specialties.

The main attention is focused on revealing the main aspects of its scientific and pedagogical activities as the supervisor of the dissertations, the author of numerous scientific papers, the editor of professional journals, a member of specialized scientific councils. The quantitative and qualitative indicators of long-term scientific productivity of Professor S.T. Zolotukhina and members of her scientific school have been characterized. It has been stated that 12 Doctor's and 52 Candidate's Degrees theses were written and successfully defended under her supervision. The analysis of the scientific achievements of Professor S. T. Zolotukhina has been done; there are about 200 scientific and methodological works, among which there are textbooks and manuals, which form the educational and methodological basis of training of future teachers to professional activity at higher educational institutions, collective monographs, and articles.

Key words: *scientific school, scientific leader, the research group, historical and pedagogical researches, research activity.*

Одержано 14.09.2018р.